orden. Noen planter finnes der det er mye tråkk og kjøring, mens andre opptrer lenger fra veibanen. I skråningene ser en ofte at gressplenen går over i blomstrende eng – et mylder av farger og svermende insekter. Artsnavn, spredningsmåter, fruktformer, fugleliv, årstidenes fargespill, samspill og avhengighet – alt kan en finne eksempler på. Parken er i sannhet et takknemlig sted å dra på utflukt til.

Parkens grønne kulisser åpner for et vell av detaljer. Tilsynelatende ensformighet er i virkeligheten et mangfold. Her sees et femtitalls planter og fugl, og langsomt trer det frem mønster og sammenhenger i noe som virket uoversiktlig og forvirrende. En lærer seg etterhvert å se, gir seg tid til å se, og lar seg forundre. Floraen og oppslagsbøkenes tabeller blir et fingrenet nettverk av veier som leder til forundring. For der tabellene slutter ved artsnavnet, venter et nytt bekjentskap.

Parkene egner seg til å demonstrere hvordan livet i delvis regulert menneskeskapt miljø henger sammen. Der er alltid noe nytt å oppdage og fundere over. På en spasertur gjennom parken får man tid til å bruke sansene, til å se, høre, lukte og snakke sammen. Man kan fritt stanse opp, endre retning, sette farten ned, slå seg ned, delta i noe en møter på veien, iaktta og oppleve. Parken er stedet der barn og voksne kan utfolde seg og hver for seg samle inntrykk som fester seg for lang tid.

Grenserydning i Sylene

Av KARL A. HØVDE

Til sommeren blir det 55 år siden det ble endelig fastslått at Storsylen er norsk. Da ble grensen over Sylene mellom Sverige og Norge stukket nøyaktig ut. Artikkelforfatteren var med på dette arbeidet som geodetassistent og rydningsarbeider. I artikkelen forteller han om arbeidet, som han har nedtegnet i sine dagbøker.

Riksgrensen mellom Norge og Sverige ble første gang offisielt oppgått og merket i 1757-58. Da grensekommisjonen var kommet frem til Sylfjellene, bemerket den i sin beretning om den sydligste og nesthøyeste toppen, Storsola som er 1711 m.o.h. (den høyeste, Storsylen, 2,5 km. nordenfor er 1762 m), bl.a. at «såsom dette fjeld formedels sin høyde og steilhet hverken har vært eller kan av noe menneske bestiges, følgelig heller intet røys der settes», så ble Storsolas høyeste og østre spiss, eller som den av kommisjonen beskrives «en blant alle Sylfjelds høydene særdeles spiss klindt» uttatt til rikspunkt eller riksmerke.

Man fant altså ikke å kunne bygge en grenserøys der oppe, men lot isteden den nevnte spiss eller topp på Storsola tjene som riksmerke mellom de to riksrøysene nr. 155 og nr. 156 som kommisjonen bygget på henholdsvis sydsiden og nordsiden av Sylfjellene. Avstanden mellom disse to er ca. 14 km i luftlinje, og grenselinjen mellom dem danner en vinkel med Storsola som toppunkt.

Først sommeren 1929 ble grenselinjen over Sylene stukket nøyaktig ut og Sylene røyssatt. Strekningen er som nevnt 14 km lang og stiger fra 929 m til 1762 m og faller til 1003 m.o.h. ved riksrøys nr. 156 like nordenfor Fiskåhøgda.

Slik så Nedalen ut da artikkelforfatteren var med i kommisjonen som i 1929 stakk grenselinjen nøyaktig over Sylene. Storsylen t.v. og Storsola t.h.

Grensekommisjonen av 1929, nordre kommisjon, ble ledet av kaptein E. Bjørstad, Norge og major Auqterlony, Sverige, som grensekommissærer, og to geodeter, den norske løytnant J. Schive og den svenske dr. Jung. Med arbeidsstyrken talte kommisjonen 40 mann, halvparten fra hvert land, og den hadde med seg 22 kløvhester med telt, proviant og utstyr. Denne kommisjons del av riksgrensen strakk seg fra riksrøys nr. 138 ved Drevsjø, Hedmark, til riksrøys nr. 191 ved Nordli i Nord-Trøndelag, en distanse på ca. 400 km.

Grensekommisjonen startet 16. juni og kom til Nedalen ved Sylenes fot 11. juli 1929. En fortropp bestående av løytnant Schive og undertegnede som hans assistent var ankommet noen dager tidligere for å utføre det forberedende arbeid, nemlig stikke med instrument (teodolit) den nøyaktige grenselinje over fjellpartiet og bestemme plass for røyser på Storsola, Storsylen og Lillesylen. Sammen med den 18 år gamle Jon Østby fra Nedalen gård som kjentmann fikk de unnagjort dette arbeid på to godværsdager – 7. og 10. juli – så alt var klart til røyssetting da hovedstyrken ankom.

Innsiktingen av grenselinjen var forbundet med en viss spenning. Man visste ikke dengang sikkert hvorvidt Storsylens topp – fjellpartiets høyeste – var norsk eller svensk. Nå visste målingen at grensen går ca. 200 meter på svensk side. Altså er selve toppen av Storsylen norsk!

Det første forsøket på å sette røyser på toppene mislyktes imidlertid. Tidlig om morgenen den 13. juli drog hele styrken avsted, én avdeling til Storsola, den andre til Storsylen, og begge nådde hver sin topp. Men været ble etterhvert helt umulig, og begge grupper måtte snart returnere. Veritabel snestorm og kulde gjorde det umulig å arbeide deroppe. Redskaper og verktøy ble lagt igjen og folket fór skyndsomt ned, noen lystig akende på regnslag nedover snebreene.

Det dårlige været fortsatte med svær nedbør og tett tåke helt til 17. juli om kvelden. Det var så ille at hele mannskapet en natt måtte ty i hus på Nedalen gård og turisthytte tilhørende Trondhjems Turistforening, da teltene var blitt gjennomvåte og uegnet som oppholdssted.

Men 18. juli opprant med strålende vær. Hovedstyrken forlot da Nedalen for å rykke videre nordover, mens 10 mann med Schive som leder ble tilbake for å bygge røysene. Denne dagen ble godt utnyttet, og den ble lang. Men da kvelden kom stod røysene der, nr. 155 A på Storsola, 155 B på Storsylen og en mindre såkalt utliggerrøys nr.

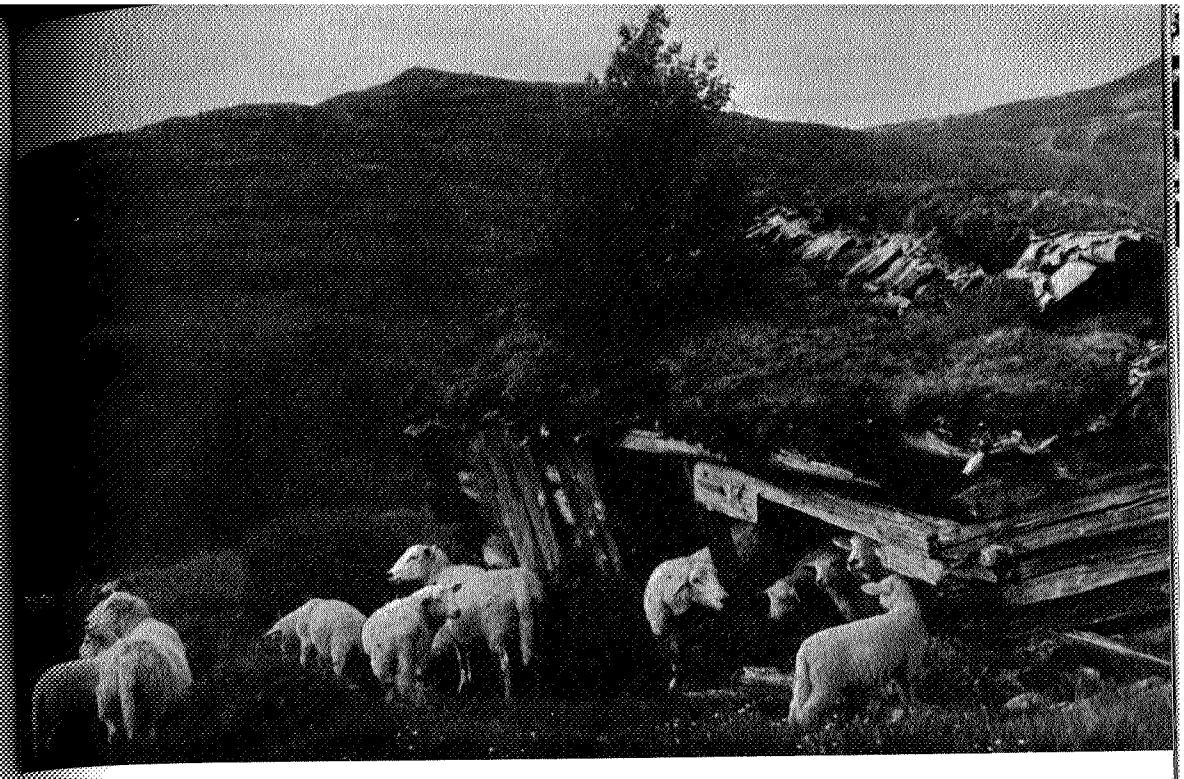

Fra Kråssådalen i Selbu. (Ketil Waagbø)

155 Ba på Lillesylen. Den på Storsola, forøvrig, ble et riktig prakteksemplar, 2 meter høy og 2 meter i diameter, plassert ytterst på stupet og med en svær hjertestein på toppen, visende grensens retning mot Storsylen. Steinens vekt ble anslått til mellom 40 og 50 kilo. Den ble båret opp de ca. 800 meters stigning til topps av to karer som vekselvis tok sin tørn. Det tok dem tre timer, og de to – Jon Østby og undertegnede – har ikke kunnet glemme denne jobben!

Grenseoppgangen i Sylene sommeren 1929 var nok kommisjonens mest interessante etappe det året, særlig kanskje fordi den ikke tidligere var prøvet. Men likevel representerer nok nordre grensekommisjons arbeid ellers disse tre sommermåneder en relativt større arbeidsinnsats. Den lange ferden, oftest i tungt og vanskelig terreng og for det meste i dårlig vær med regn og sur vind, var slitsom. Ofte passertes lange myrstrekninger og partier med ur og svær rullestein spredt utover. Kløvhestene sank i til buken i blautmyren og kjempet tappert, men de kom alltid frem. Og når ryddemannskapet mot kvelden fikk øye på lyset fra leirbålet på den nye teltplassen var som regel alle sorger slokket.

Det ble lange dagsmarsjer og mye arbeid under marsjen. Samtlige gamle grenserøyser ble ettersett og om nødvendig restaurert eller flikket på. I tillegg ble bygget omtrent like mange nye røyser. Mange gamle lå nemlig i dalbunnen med haug eller bakkekam imellom, mens den nye instruksen for grensekommisjonen krevde at man skal kunne se fra røys til røys. Videre skal avstanden mellom røysene ikke overstige 6000 meter og i åpent fjellterreng må ingen strekning være mer enn 500 meter hvorfra man ikke kan se samtidig minst 2 røyser.

I skog var grensen dessuten merket med 10 meter brede grensegater som ikke må få vokse til og derfor skal ryddes hvert 15de år. Grensegaten var enkelte steder skjev og måtte da rettes ut. I det hele tatt ble riksgrensen fra nr. 138 til nr. 191 innsiktet nøyaktig fra røys til røys med teodolit og korrigert hvor dette var nødvendig.

Som en kuriositet kan sluttelig nevnes at man et sted i Værdalen måtte hogge helt ny grensegate på norsk side, og Norge dermed «avstå» til Sverige et 200 meter bredt belte.

Dermed fikk svenskene noen kompensasjon for Storsylen!

Lørdagskveld i Trollheimen

Av TORBJØRN TUFTE

«En lørdagskveld kommer så fryktelig sjelden, men nå er det, gudskjelov, gudskjelov-kvelden.» Ordene kommer støtvis fra en tørr og andpusten strupe. Varmen er intens under Trollhettas skjermende skjold. Ikke et vindpust får slippe ned i fjelldalen. Terrenget er flatt, delvis myrete; et drivhus blant gråstein og snøkladder. Bare Svartåa er kald og hastig på sin vei. Med oss er det omvendt. Det går tungt i dag, vi greier ikke å få opp farten som vi pleier. Henger med hodene, kaster bare nå og da enkelte blikk opp mot fjellsidene. Det er lørdag over Trollheimen, ikke så langt fra fylkesgrensen mellom Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal. En lørdag, sommeren 1969. Den som for alltid vil gå over i historien som den varme sommeren. Den sommeren da fjellvandrere i Sør-Norge stønnet under vedvarende høytrykk. *Vi* er ingen unntagelse. Sekkene drar, støvlene dunker, svetten driver. En lørdagskveld kommer så fryktelig sjelden...

Det synger bak i rekkene. Men det er ingen elskovssyk ung mann som fremfører disse strofene. Han er for sliten til å tenke på sånt. Nei, det er nok helt andre ting som opptar hans tankeverden de siste kilometrene av veien til Jøldalshytta. Lørdagskveld i Trollheimen. Det betyr bare én ting... Plutselig stanser vi på stien, ser mot vest. Det rumler i fjellet like bortenfor. En stor stein rutsjer nedover og forsvinner i krattskog mens kvister knekker. Det rumler enda litt til, så blir det rolig. Steinen har falt til ro. Det samme som vi ser frem til å gjøre, bare vi kommer i hus. Den siste biten sier vi ingenting, misunner et par karer som skritter forbi med sjumilsstøvler og nesten ingenting i sekken. *De* har bare tannbørster og lakenposer med seg. *Vi* har telt og soveposer og fiskeutstyr og kokekar i forskjellige størrelser. Men i dag, lørdagskvelden, skal vi ikke bruke noe av det. I dag skal vi bo som storfolk i fjellet.